

שבעה כוכבי זהב

מטרות

- היכרות עם יחסו של הרצל לערך העבודה.
- שיחה על בניית חברה לאור ערכים.

מהלך

א. פתיחה

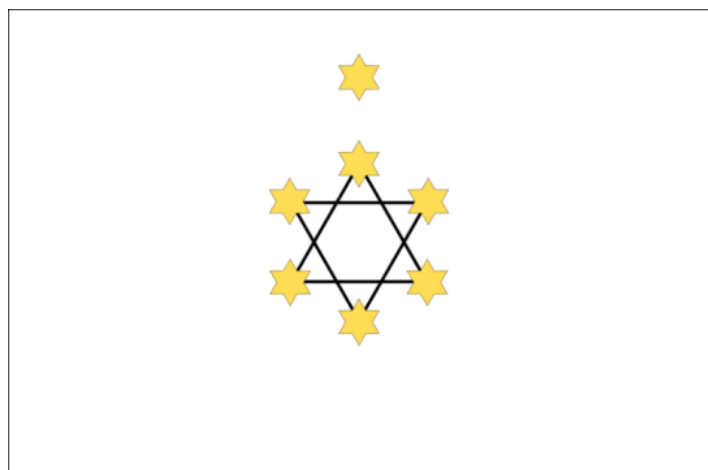
נאמר: ב-ל' באייר אנו מציינים את 'יום הרצל' (תאריך יום ההולדת שלו). היום נדבר על היחס של הרצל לערך העבודה.

ב. פעילות דגלים (15 דקות)

- נצייר על הלוח את דגל המדינה, ונשאל: אילו ערכים או תכנים מיוצגים בדגל?
- נחלק את התלמידים/ות לרביעיות, ונבקש מכל קבוצה לחשוב על שלושה ערכים שהיא היתה רוצה להדגיש במדינה, ולצייר דגל שייתן להם ביטוי.
- נזמין את נציגי/ות הקבוצות לצייר את הדגלים שלהן על הלוח ולהסביר את הערכים שהם מייצגים.

ג. דגל שבעת הכוכבים (5 דקות)

נצייר את הדגל שהציע הרצל ונקרא את פסקת ההסבר של הרצל על הדגל.

הרצל, יומן, 10.6.1898

יום-ההולדת השביעי של האנס בני.
נתתי לו במתנה דגל-ציון. מגן-דוד עם ששה כוכבים בששת המשולשים. השביעי ממעל. בשדה התיכון — אריה יהודה.

הרצל, מדינת היהודים

אין לנו דגל, אך דרוש הוא לנו. ברצותנו להנהיג אנשים רבים, עלינו להרים סמל מעל לראשיהם. משער אני לעצמי דגל לבן ובו שבעה כוכבי-זהב. השדה הלבן יסמל את החיים החדשים, הטהורים; הכוכבים הם שבע שעות-הזהב אשר לעבודת יומנו. כי בשם העבודה ידגלו היהודים ההולכים אל הארץ החדשה.

שאלות לדין

- אילו ערכים ביקש הרצל להדגיש באמצעות הדגל שהציע? [אריה ומגן דוד – סמלים יהודיים. רקע לבן – "דף חדש". חברה חדשה וטובה יותר. שבעה כוכבים – יום עבודה של שבע שעות – תוכן חברתי]
- מדוע לדעתכם/ן הרצל בוחר לשים דווקא את שבע שעות העבודה על הדגל, ולהגיד ש"בשם העבודה ידגלו היהודים ההולכים אל הארץ החדשה"? [באותן השנים ניהלו הפועלים מאבק לקיצור יום העבודה, שנמשך 12 שעות ויותר, לשמונה שעות בלבד. מלבד הערך האנושי שביום עבודה קצר, הרצל ראה בו גורם משיכה עבור המוני היהודים היהודים, שעבדו שעות רבות במקומות המגורים שלהם, וב"בסדנאות היזע" שבהן השתלבו כפועלים ביעדי ההגירה, למשל בניו-יורק]

ד. העבודה בחברה החדשה (15 דקות)

נחלק לרביעיות (הקודמות) קטעים העוסקים ברעיונות של הרצל לגבי העבודה בחברה החדשה שתיבנה בארץ (יש ארבעה קטעים, מספר רביעיות יקראו את אותם קטעים). כל קבוצה תתייחס לשאלות:

- כיצד מתואר עולם העבודה בקטע שקראתם/ן?
 - מהו התפקיד של העבודה בחברה?
 - כיצד המצב המתואר מבטא את הערך שבעבודה?
- מתכנסים במליאה והקבוצות מציגות את שלמדו. שאלה לדין:
- האם המצב בארץ והיחס לעבודה דומה למה שהציע הרצל?

הרצל, מדינת היהודים

1. הפועלים "הלא-מלומדים"

הפועלים "הלא-מלומדים", אשר יבואו בתחילה ממושבות המוני ישראל ברוסיה וברומניה, גם עליהם יוטל לבנות את בתיהם איש בעזרת רעהו. [...] הפועלים "הלא-מלומדים" יבנו תחילה את בתיהם ואת בתי חבריהם, ואת הדבר הזה יגידו להם מראש. תמורת עבודתם יקומו להם הבתים לרכוש, אך לא תיכף ומיד, כי-אם אחרי אשר יוכיחו במשך שלוש שנים כי ראויים הם לכך. בדרך זו נרכוש לנו אנשים חרוצים ומוכשרים, כי האיש אשר עבד שלוש שנים מתוך סדר ומשמעת, חינוכו יפה לכל ימי חייו.

[הרצל הציע שהעולים החדשים יועסקו על ידי החברה הציונית בשנים הראשונות בבניית הבתים הנחוצים לקליטת העלייה. כך, ייווצרו גם פתרונות הדיור וגם הרגלי העבודה של העולים.]

2. היום בן שבע השעות

יום העבודה הרגיל הוא בן שבע שעות! אין זאת אומרת כי רק שבע שעות ביום יכרתו עצים, יחפרו אדמה, יסיעו אבנים [...] העבודה תיעשה במשך ארבע-עשרה שעות ביום. אבל גדודי העבודה יתחלפו אחרי כל שלוש שעות וחצי. [...] במשך שלוש שעות וחצי יכול אדם בריא לעבוד עבודה אינטנסיבית מאוד. אחרי הפסקה של שלוש שעות וחצי – שהוא מקדיש אותן למנוחתו, למשפחתו, להשתלמותו המקצועית – ישוב לעבודתו בכוח רענן. [...] ולבי סמוך ובטוח, כי יש יכולת להנהיג יום-עבודה של שבע שעות. [...] "אגודת היהודים" ו"החברה היהודית" יקנו בנידון זה נסיונות חדשים – אשר יועילו גם לעמי הארצות האחרות – ואם יתברר, כי מן הבחינה המעשית יתכן יום-עבודה של שבע שעות, יהיה הדבר הזה לחוק במדינתנו העתידה להיווסד.

[במציאות שבה פועלים בעולם נאבקו על קיצור יום העבודה מ-12 שעות ויותר ל-8 שעות, הרצל הציע לקבוע את אורך יום העבודה ל-7 שעות בלבד, המחולקות לשני חלקים. בין חלקים אלו תהיה הפסקה, שבה יוכל העובד לנוח, לפגוש את משפחתו או לרכוש הכשרה מקצועית.]

3. החברה להספקת עבודה

החברה מספקת אפוא עבודה לכל איש ואיש. [...] תחת לתת לאביון עשר פרוטות, היא ממציאה לו עבודה, אשר תפסיד בה עשר פרוטות. אבל האביון פושט-היד, שנהפך לעובד ישר, משתכר פרנק וחצי ליום. במקום 10 פרוטות, 150 פרוטות! [...] בה גם התועלת המוסרית. הנה גם המצאת העבודה המעטה על-ידי החברות הקיימות מחזקת את מוסרו של האדם המובטל, עד אשר ימצא התעסקות לפי כשרונותיו במלאכתו הראשונה או במלאכה חדשה.

[הרצל הציע שבמקום לתת צדקה למובטלים, החברה הציונית תספק להם עבודות פשוטות, שההפסד הכספי מביצוען הוא שווה ערך לסכום הצדקה. כך הם יקבלו שכר גבוה יותר מסכום הצדקה, ישמרו על הרגלי העבודה ועל תחושת הערך העצמי של האדם העובד.]

4. לשכת העבודה

נוסף על זה יהנו בעלי-המפעלים מריכוז כוחות-העבודה. הקבלן פונה אל לשכת-העבודה המרכזית, והיא תגבה ממנו רק מס קטן הדרוש לקיומה. [...] מובן מאליו, כי לא עבדי-עבודה ישלחו כי אם פועלים העובדים שבע שעות ליום, השומרים על הסתדרותם, אשר גם בהחליפם מקום עבודתם לא יקופחו תוספותיהם, תאריהם, דרגותיהם וקצבותיהם. [...] בידי "האגודה" יהיו האמצעים למנוע בעד בעלי-תעשייה להביא לארץ עבדי-עבודה שאינם יהודים. מעין הטלת חרם [...] הכל יאלצו לקחת את עובדי שבע השעות. ובכך נתקרב כמעט בלי כפיה לחוק שבע שעות העבודה ליום.

[הרצל הציע ששוק העבודה ירוכז ללשכת עבודה אחת, שתחבר בין מעסיקים ומועסקים. באופן כזה, יישמרו זכויותיהם של העובדים (כמו יום העבודה המוגבל לשבע שעות, גובה השכר, הוותק והפנסיה) גם במעבר בין מקומות עבודה. מעסיק שלא יעמוד בתנאים אלה יוחרם על ידי החברה הציונית.]

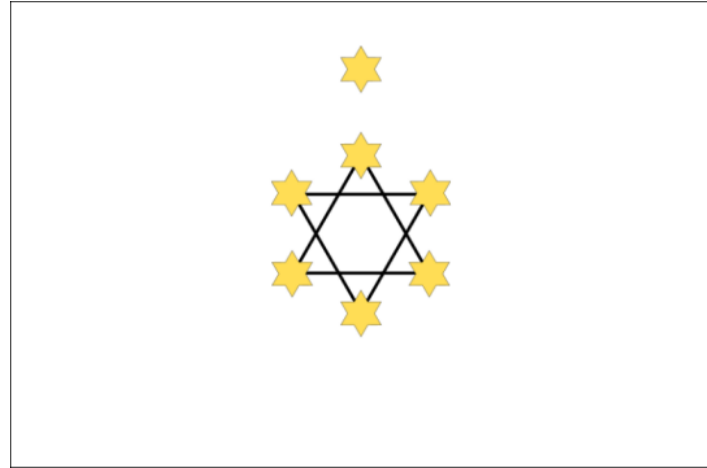

ה. סיכום

נספר: הרצל ראה בעבודה ערך רב ותפקיד חברתי חשוב – העבודה נותנת תחושת ערך עצמי לאדם ומסגרת לחיים, ומי שמובטל ונזקק לצדקה כדי להתקיים עלול להרגיש מיותר וחסר ערך, או להתדרדר לעוני ופשע. לכן הרצל הקדיש מחשבה רבה לתכנון עולם העבודה בחברה שהציע לבנות בארץ, כך שיבטיח לכל אדם עבודה ופרנסה הוגנת בתנאים טובים, וראה בכך את אחד הגורמים שימשכו את היהודים לעלות לארץ. מעניין להסתכל על המציאות בארץ לעומת מה שהרצל הציע, ולחשוב מה אפשר לתקן אצלנו.

נספחים – שבעה כוכבי זהב

הרצל, יומן, 10.6.1898

יום-ההולדת השביעי של האנס בני.

נתתי לו במתנה דגל-ציון. מגן-דוד עם ששה כוכבים בששת המשולשים. השביעי ממעל. בשדה התיכון — אריה יהודה.

הרצל, מדינת היהודים

אין לנו דגל, אך דרוש הוא לנו. ברצותנו להנהיג אנשים רבים, עלינו להרים סמל מעל לראשיהם. משער אני לעצמי דגל לבן ובו שבעה כוכבי-זהב. השדה הלבן יסמל את החיים החדשים, הטהורים; הכוכבים הם שבע שעות-הזהב אשר לעבודת יומנו. כי בשם העבודה ידגלו היהודים ההולכים אל הארץ החדשה.

נספחים – הרצל, מדינת היהודים

הרצל, מדינת היהודים

1. הפועלים "הלא-מלומדים"

הפועלים "הלא-מלומדים", אשר יבואו בתחילה ממושבות המוני ישראל ברוסיה וברומניה, גם עליהם יוטל לבנות את בתיהם איש בעזרת רעהו. [...] הפועלים "הלא-מלומדים" יבנו תחילה את בתיהם ואת בתי חבריהם, ואת הדבר הזה יגידו להם מראש. תמורת עבודתם יקומו להם הבתים לרכוש, אך לא תיכף ומיד, כי-אם אחרי אשר יוכיחו במשך שלוש שנים כי ראויים הם לכך. בדרך זו נרכוש לנו אנשים חרוצים ומוכשרים, כי האיש אשר עבד שלוש שנים מתוך סדר ומשמעת, חינוכו יפה לכל ימי חייו.

[הרצל הציע שהעולים החדשים יועסקו על ידי החברה הציונית בשנים הראשונות בבניית הבתים הנחוצים לקליטת העלייה. כך, ייווצרו גם פתרונות הדיור וגם הרגלי העבודה של העולים.]

2. היום בן שבע השעות

יום העבודה הרגיל הוא בן שבע שעות! אין זאת אומרת כי רק שבע שעות ביום יכרתו עצים, יחפרו אדמה, יסיעו אבנים [...] העבודה תיעשה במשך ארבע-עשרה שעות ביום. אבל גדודי העבודה יתחלפו אחרי כל שלוש שעות וחצי. [...] במשך שלוש שעות וחצי יכול אדם בריא לעבוד עבודה אינטנסיבית מאוד. אחרי הפסקה של שלוש שעות וחצי – שהוא מקדיש אותן למנוחתו, למשפחתו, להשתלמותו המקצועית – ישוב לעבודתו בכוח רענן. [...]

ולבי סמוך ובטוח, כי יש יכולת להנהיג יום-עבודה של שבע שעות. [...] "אגודת היהודים" ו"החברה היהודית" יקנו בנידון זה נסיונות חדשים – אשר יועילו גם לעמי הארצות האחרות – ואם יתברר, כי מן הבחינה המעשית יתכן יום-עבודה של שבע שעות, יהיה הדבר הזה לחוק במדינתנו העתידה להיווסד.

[במציאות שבה פועלים בעולם נאבקו על קיצור יום העבודה מ-12 שעות ויותר ל-8 שעות, הרצל הציע לקבוע את אורך יום העבודה ל-7 שעות בלבד, המחולקות לשני חלקים. בין חלקים אלו תהיה הפסקה, שבה יוכל העובד לנוח, לפגוש את משפחתו או לרכוש הכשרה מקצועית.]

3. החברה להספקת עבודה

החברה מספקת אפוא עבודה לכל איש ואיש. [...] תחת לתת לאביון עשר פרוטות, היא ממציאה לו עבודה, אשר תפסיד בה עשר פרוטות. אבל האביון פושט-היד, שנהפך לעובד ישר, משתכר פרנק וחצי ליום. במקום 10 פרוטות, 150 פרוטות! [...] בה גם התועלת המוסרית. הנה גם המצאת העבודה המעטה על-ידי החברות הקיימות מחזקת את מוסרו של האדם המובטל, עד אשר ימצא התעסקות לפי כשרונותיו במלאכתו הראשונה או במלאכה חדשה.

[הרצל הציע שבמקום לתת צדקה למובטלים, החברה הציונית תספק להם עבודות פשוטות, שההפסד הכספי מביצוען הוא שווה ערך לסכום הצדקה. כך הם יקבלו שכר גבוה יותר מסכום הצדקה, ישמרו על הרגלי העבודה ועל תחושת הערך העצמי של האדם העובד.]

4. לשכת העבודה

נוסף על זה יהנו בעלי-המפעלים מריכוז כוחות-העבודה. הקבלן פונה אל לשכת-העבודה המרכזית, והיא תגבה ממנו רק מס קטן הדרוש לקיומה. [...] מובן מאליו, כי לא עבדי-עבודה ישלחו כי אם פועלים העובדים שבע שעות ליום, השומרים על הסתדרותם, אשר גם בהחליפם מקום עבודתם לא יקופחו תוספותיהם, תאריהם, דרגותיהם וקצבותיהם. [...] בידי "האגודה" יהיו האמצעים למנוע בעד בעלי-תעשייה להביא לארץ עבדי-עבודה שאינם יהודים. מעין הטלת חרם [...] הכל יאלצו לקחת את עובדי שבע השעות. ובכך נתקרב כמעט בלי כפיה לחוק שבע שעות העבודה ליום.

[הרצל הציע ששוק העבודה ירוכז ללשכת עבודה אחת, שתחבר בין מעסיקים ומועסקים. באופן כזה, יישמרו זכויותיהם של העובדים (כמו יום העבודה המוגבל לשבע שעות, גובה השכר, הוותק והפנסיה) גם במעבר בין מקומות עבודה. מעסיק שלא יעמוד בתנאים אלה יוחרם על ידי החברה הציונית.]

